

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară:		Abonamentul în România și străinătate:	
Pe an	6 cor.—	Pe an	7 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 25 bani.			

Redacția și Administrația: Cernăuți, Str. Francisc 42.

Partidele.

Partidul național, chiar decând se reînființase sub conducerea primită cam din silă, a d-lui Flondor, chemat, presupunem cu toată sinceritatea, de cei ce-l combatuse înainte, nu a putut fi aceea ce fusese odinioară, din pricini pe cari nu le cunoaștem încă destul de bine. Acuma i-s'a făcut oficios comândul. El nu a existat însă, decând partidul, în orice caz simțindu-și agonia, a renunțat la o poziție hotărâtă în alegerile pentru parlament. Ba, temelile lui s'au arătat șubrede acum 'atuncea, când avea să dea prima probă de soliditate, la alegerea din toamna trecută din Câmpulung. La alegerile dietale, conflictul între „grupări“ nu s'a pronunțat, pentru-că, dacă erau destui candidați democrați și așa numiți aparariști, erau și destule mandate de împărțit. La alegerile pentru parlament a fost altfel. Divergențele au izbucnit în fine în mod scandalos în dietă și deci, distanța dintre „grupări“ a devenit un abis.

În locul partidului unic, au resărit trei: unul care, dacă își urmează programul de interese de stare, rămâne fără influență asupra politicii românești — grupul boierilor români. Al doilea e partidul democraților și al treilea — cel naționalist sau apararist, cum s'o fi numind. În sine, lucrul acesta nu ar fi tragic dacă grupările aceste s'ar întrece care de care a străluci în virtuți naționale, și din această concurență ar ieși un mare bine pentru popor. Când era un partid, câți-va se manifestau ca reprezentanți

ai lui, unii, în tăcere își făceau mendrele de interese particulare, fără frică de control, iar restul, erau rezerviști concediați. Acum, lupta dintre două partide angajează mai multe forțe, controlul se face și prea se face, și rezerviști sunt mai puțini: deci mișcare vie ne agitează. Numai cât, mișcarea aceasta să nu se concentreze prea mult asupra răfuielii reciproce, ci „Naționaliștii” să arate că sunt adevărați naționaliști, iar „Democrații”, păcăliți cu cartelul rutean, să întoarcă jocul și, măcar de dorul resbunării asupra Rutenilor, să înceapă o politică curat românească. Lucrând astfel, contrarii se vor întâlni pe același câmp de muncă și — se vor apropia mai ușor unii de alții: se va face împăcarea, ca altădată, fie și cu tâmbălău și cu pupături și fie numai pe șase ani, până la alegerile viitoare. Însă asupra unui punct poate vor ajunge la înțelegere deplină: lupte-se partidele unde vor, dară în districte: unde străinii au o influență simțitoare, orice luptă să înceteze: astfel străinii nu vor ajunge în poziție de-a fi limba la cumpănă și să tragă folos din neunirea noastră. Ce frumoasă amintire ne-a rămas dela memorabila alegere a d-lui A. Onciul contra lui Mallek, când Wassilko'nici cu apelul său desperat către Jidani („Juden, verlasset mich nicht“) nu a reușit! Ce ușor am fi putut avea și de altădată o astfel de bucurie, dacă eram uniți! Se poate că, după șase ani, poporul român din Bucovina totuși va ajunge o astfel de bucurie. Însă o astfel de isbândă trebuie pregătită chiar de pe acuma prin propagandă continuă, pentru-că acuma, în timpul agitațiilor naționale, între două popoare nu decide mai mult, ca odinioară, echilibrarea naturală, prin superioritatea unei rase, la noi a celei romane, ci acel popor va învinge care susține cu mai mare conștiință și îndărătnicie lupta cu adversarul, iar cel nepăsător, indulgent, va dispărea.

Deci, pe lângă economie etc., să ne fie și de aceasta aminte!

Volintirii.

Cătră vitejii și credincioșii lăcuiorii Bucovinii.

Urmare.

Dușmanul care din voevozia Varșavei au întrat în Galiția, să apropie de hotarul Bucovinii, și vă dojinește primejdia; deci easte de trebuință, a să înprotivi lui cu toată tăria ca să nu între mai departe. Oaste împărătească care easte la Sniatin și stă dușmanului în față, vrînd să apere hotarul vostru, are trebuință de ajutorul vostru.

În credință asupra Dragostei voastre către iubitul împărat; în credință asupra buneii voinței, asupra vitejiei voastre, sînteți chemați ca cît mai în grabă cu Arme adecă: cu Sabii, Puști, Pistoale, și cu o traistă grijindu-vă să veniți la Cernăuți. Rădicați ochii voștri și căutați asupra vitejilor Austrieni, Bohemi, Moravieni și Unguri cum să întrec a jertvi sîngele și vieța pentru iubitul împărat Franț.

Acu nu de mult au cîștigat Viteazul nostru Prinț Carl o izbîndă asupra împăratului Napoleon, și Dumnezeu ajută cu cea mare putere a sa Armelor noastre celor drepte.

Grăbiți-vă înarmați călăr și pe jos a veni la Cernăuț, ca să apărați Hotarele Bucovinii; ca cu asemenea vitejia, ca și Austrieni, Bohemeni și Unguri să alungați dușmanul ce întră înainte, ca să scoateți Patria voastră din primejdiea.

Aice veți afla hrana voastră cea cuviincioasă, nu veți avea nici o lipsă, și să fiți încredințați cum că aceea dintre voi, care vor purta cinste ofițerească, vor avea a face cerere asupra tuturor Cinstelor și Darurilor Militerești de vitejia, iar cealalți care se vor purta bine, vor avea a face Cerire asupra semnelor de Cinste, și folosurilor, care să cuvini nu mai oștenilor adevărați.

Acei ce n-au Sabii, n-au Puști și Pistoale, au săsă aple cu Suliță, și coase legate la Beje țai, unde veți fi orânduți. Strae nu vă trebuie altele, decît cele obicnuite.

Nobili și Stăpîni de Moșie! Mazili și Rezeși!

Asupra Dumilor voastre să nădăjdueste, cum că din dragoste și Iubire către Iubit împăratul nostru veți urma mai vartos Chiemării aceștii.

Ocroțiți această orânduială bună spre apărare Patrii din toată putere, până cînd Țara easte în priméjdiea, ziceți Fiilor Dumilor voastre să încalice spre acest Scop înalt; ocrotiți pe podanii Dumilor voastre care urmează chiemării aceștii, aduceți la Cernăuț cît în grabă, ca să calce în Drumul cinstii.

Adumilor voastre va fi Lauda, a Dumilor voastre va fi Mulțămita celorlalți lăcuitori, Dragoste și Milă Împăratului, și Dumnezeu vă va răsplăti.

Cernăuț, în 9 Iuniu 1809.

Prinț fon Hohenlohe, feldmarșal Laitnant și Comandant,

Carl fon Fridental, c. r. sftenic de gubernia în numele stăpînirii țării.

Iohann fon Plazer, c. r. sftenic de curte și Craishauptmann.

Urmarea apelului acestuia a fost formarea de trupe voluntare, călări și pedestre și anume după cum se va vedea mai jos, de Arnăuți și Vânători călări și de două batalioane de pedestrimă. Poporul însă le-a numit totdeauna Volintiri sau Olintiri, care nume se mai aude și astăzi dela bătrânii cari dela părinții lor au auzit despre existența lor.

Să vede însă, că înainte de publicarea apelului de sus, persoanele și diregătoriile competente, întru îngrijirea lor de a rădica puterea de rezistență a imperiului întreg, cât și în părțile sale făcură preparativele trebuincioase pentru de a înființa și organiza corpurile formate din aceia, cari de voie bună își vor îmbia brațele spre apărarea țării, aceasta să arată din o scrisoare a generalisimului arhiduce Ferdinand, datată din Voynicz în Galiția din 9 Iunie 1809, care este și data apelului de mai sus, și îndreptată către c. r. mareșalul-câmpestru-locotenent contele de Merveldt, comandantul oștii împărătești câtă se afla în jurul Sniatinului în Galiția despre marginile Bucovinei. În scrisoarea aceasta zice arhiducele Ferdinand, cumcă aproabă pe deplin propunerea maiorului Kuks, carele era staționat mai de mult aici în Cernăuți, de a forma un corp de Arnăuți pedestri și călări. După ce vor fi formate patru escadroane, arhiducele va mijloci ca maiorul Koks să fie înaintat în colonel-locotenent. Cu formarea și comanda infanteriei dela acest corp să se însărcineze căpitanul Bartosch dela reg. de inf. Baillet, pentru care arhiducele totodată face pașii necesari, ca să fie denumit de major. Să zice în această scrisoare mai departe cumcă principele Hohenlohe a îndrumat în Bucovina formarea unui corp voluntar (Frei Korps) de nobili călări, domnul mareșal-câmpestru-locotenent să binevoiască deci a sprijini întreținerea aceasta făcându-i-se și de știre cumcă arhiducele pentru ca să vină întru ajutor înarmării acestui corp, a trimis dela Cracovia preste Ardeal la Cernăuți 200 de pistoale prin un suboficer. Cumcă arhiducele Ferdinand trimite armele, aceste prin Transilvania, să explică prin împrejurarea atinsă mai jos, că mijlocul Galiției era cuprins de insurgenții Leși, și numai partea dela marginea Bucovinei până la Stanislau și Tarnopol era încă în mâna trupelor împărătești. Dară aceste erau numai unele măsuri și anume câte sunt cunoscute, luate de diregătoriile militare pentru apărarea și asigurarea țării. Efectele apelului făcut la patriotismul Bucovinenilor îndată să arătară în lumina cea mai frumoasă, căci

nu trecură dela publicarea apelului mai mult decât 10 zile și iată ce zice administratorul guvernial interimal, consilierul guvernial de Friedenthal într'o notă dtto Cernăuți 19 Iunie 1809, îndreptată către comanda generală din Galiția. (Va urma).

Chisanovici sudue . . .

Motto: „ . . . und ich habe ein abscheuliches Maul“.

Chisanovici.

Articolul nostru despre cazul „Chisanovici-Popescu“ l-a fript pe eroul providențial al politicei bucovinene, d. M. Chisanovici. Într'o scrisoare deschisă, publicată în „Foaia Poporului“, d-sa se adresează către d. prof. Cuparencu, insultându-l în mod ordinar, ca și când indignarea de care e cuprins ar fi cea mai justă din lume. D-sa, când vra să arate că în discuție e iresistabil, se laudă adese așa: „...und ich habe ein abscheuliches Maul“, ceea ce a și dovedit-o prin articolul numit. Remâne însă să cercetăm dacă d. Chisanovici a dovedit că măcar un cuvânt din ceea ce am scris noi despre el, nu ar fi adevărat. Și nu îi vom răspunde în jargonul cu care d-sa crede că ne-a nimitit, ci așa cum se vorbește între oameni ce țin ceva la cultură, cu argumente și cu cuviință.

Întâiu, însă, trebuie să stigmatizăm metoda de polemică a d-lui Chisanovici care, înainte de toate se apucă de o persoană anumită, în cazul de față, de d. Cuparencu ca și când ar ști de bună samă că articolul respectiv e scris de acesta și nu ar fi o corespondență din public, și apoi, dă-i cu batjocuri! Cel dintâiu argument e, că adversarul ar suferi de neputință spirituală, că ar voi cu ajutorul gazetei să se rădăce din „noaptea neînsemnătății sale“, că spune „minciuni conștiente“ etc. Pentru d. Chisanovici, doar acela e cuminte care are „gură...“, ca a d-sale (știți, abscheuliches Maul), și dacă cineva face un lucru e, pentru a se rădica la mărire, precum o face d-sa în urma unei grandomanii bolnăvicioase. Chisanovici nu poate înțelege, că cineva ar fi în stare să facă fără sgomot, o faptă bună, cum o face d. Cuparencu cu propaganda națională între răzeși, dară și între țărani (vezi cazul Panca), ci măsură toate după firea sa de scandalagiu care, cu orice preț, vra să facă ca să vorbească lumea de el. El prin serviciile aduse unui om politic, a cărui activitate a dat roadele ce le-am văzut, a și ajuns în fine om de partid cu influență între

ai săi și deputat, singurul scop al tãmbãlãului ce-l făcea în jurul său. Dar tocmai la culmea mării i-se întâmplă un lucru neplăcut: schimbul de pãlmi cu un amplotiat; va să zică noul deputat a dat de un beteșug, cum ar spune eroul Mogãrdici al d-lui Delavrancea. O lume a văzut aceasta, numai d. Chisanovici, care a și simțit-o, o desmintește cu îndărătnicire. Ce să-i faci, așa e omul, poate spe-rează că s'or afla totuși unii cari îl vor crede.

Acum vine interpretarea politică. Știe toată lumea, că d. Chi-sanovici, încă de pe vremea faimosului „apel dela învățăto-rime“, a fost slugă credincioasă a patronului său și ca atare, comandând, prin organul său „Freie Lehrerzeitung“, învățătorilor ceea ce îi comanda patronul, a contribuit, la timpul său, la ale-gerea lui Stocki care a fost contracandidatul d-lui N. Flondor. Cu prilejul alegerii din urmă pentru parlament, d. Chisanovici s'a purtat față de d. Mintencu tot așa ca și ceilalți cartelați. Dar, va zice cineva, ce-i cu cele 2000 (două mii) de coroane pe cari d. Chisanovici pretinde a le fi mijlocit d-lui Mintencu ca bani de agitație? Aice e la mijloc puțin gheșeft și mai puțină discreție și modestie din partea d-lui Chisanovici care se laudă în cazul acesta cu ceva ce nu-i poate aduce laudă, ci rușine, dându-ne în mână o armă și punându-și șie o capcană.

Chestia stă așa: Înainte de alegerile dietale, d. inginer Min-tencu a cerut intervenția „partidului“ într'o afacere, unde avea ca concurent pe un străin. Având atunci „partidul“ lipsă de bani de agitație, d. Mintencu a trebuit să promită că va contribui cu 2000 cor. pentru alegerea din — Siret (unde trebuia ales d. Chi-sanovici). Reușind însă d. Mintencu în afacerea aceea abia după alegeri, a crezut că onoratul „partid“ ar putea renunța la suma respectivă, și s'a adresat în acest sens către biroul partidului, al cărui secretar era d. Chisanovici. Acesta îi răspunde că renunță la provisie, însă cu condiția ca d. Mintencu — să nu candideze împotriva lui Spenul! Deci, cum stă cu calitatea d-tale de „Ro-mân și naționalist sincer“, d-le Chisanovici? Lucrând așa, d. Chisanovici a lucrat în serviciul d-lui Koko Wassilko, deci, i-a „executat ordinele“.

Vine încă „cea mai mare minciună“ a noastră, unde îl facem pe d. Chisanovici „sluga lui Wassilko și Straucher“. Că d. Chisanovici s'a pus în slujba d-lui Wassilko, am dovedit-o; că d-sa ar fi sluga lui Straucher, aceasta nici nu am spus-o, ci am spus că d. Chisanovici știe, la caz de trebuință, a cânta „osanele ovreului Straucher“. Despre adevărul acesta nu va fi în dubiu ori-

cine a cetit revista „Wahrheit“ a d-lui Chisanovici înainte de alegerile comunale în Cernăuți. Românii făcuseră atunci un pact cu Jidanii, pentru a căpăta un număr de mandate. Ca să încapă și d. Chisanovici la colaci, încotro se trăgea de demult, d-sa a făcut în „Wahrheit“ complimente lui Straucher pe care îl combătuse mai înainte, și a dat chiar în „Volkswehr“ al acestuia o declarație în acelaș sens. Atunci „Volkspreſse“ luase la zeflema pe d. Chisanovici zicând că d-sa ar avea de gând să se supuie unei anumite ceremonii rituale, la care ar asista Straucher ca nanaș... D-le Chisanovici, ai uitat de toate aceste?

Voind în fine să arate că noi nu am fi obiectivi, d. Chisanovici cam s'a încurcat și a dat în vileag chiar taine de-ale partidului, zicând că noi am fi cruțat pe vărul d-lui Cuparencu care „la început a combătut candidatura d-lui Mintencu“. Noi nu am cruțat pe nime: dovadă articolul nostru prim din numărul trecut, unde am vorbit și de Cuciurmare, pentru-că acel domn „văr“ era pe timpul alegerilor cu totul al d-lui Lupu et cons. Și ca dovadă, că în acea companie „armonia“ se restabilește foarte ușor e declarația „spontană“ a d-lui Chisanovici în nr. din urmă al „Foi Poporului“, unde se retrage grabnic ce-a fost scris în grabă cu o săptămână mai înainte.

Te miri la ce amintește d. Chisanovici cazul cu „Unirea Națională“ care încă e o dovadă pentru obiectivitatea noastră. Iar afirmarea că am fi înregistrat „cu vădită satisfacție grosolăniile unui Boncheș și a lui Dori Popovici la adresa mazilului Aureli cav. de Onciul“ e o — „minciună conștientă“ a d-lui Chisanovici. Noi nu am amintit nici cu un cuvânt ce a zis d. Boncheș, iar „complimentele“ la adresa d-lui Dori numai bucurie nu-i pot face. E de-asemena neadevărat că noi am fi aflat cu vinte bune „mai-că pentru toți candidații Aparariști“ ‘numai pentru mazilul A. Onciul, nu. Noi nu am lăudat nici pe un apararist, doar atâta, că am recomandat pe d. Isopescul din motivele pe cari le-am arătat. De d. Onciul am vorbit cu laudă constatând că legea prin care li s'a dat posibilitate și răzeșilor de peste Prut a se manifesta ca români, întrând în catastrul național, e proiectul său. Tot așa am înregistrat cu laudă interpelația d-lui Onciul în Viena în chestia bisericească. Nu facem destrăbălare în rândurile națiunii, cum afirmă d. Chisanovici, ci doar combatem destrăbălarea. Căci doar cea mai urâtă destrăbălare e aceea, dacă cineva se leagă cu dușmanul poporului său împotriva unui frate.

Un document din Carapciu pe Cirimuș 1827.

Timbru-sigil „Sechs Kreuzer“.

Contract de schimbătură vecinică.

Care s-au facut aceasta schimbatura în astazăva Iuli 14 — vec 1827 între domnalui Mihalachi Țopa din satu Bereste și între Ioan Leca ficiorul Grigori Leca trăitor în satu Carapciu precum să se știe că eu sus numitul și gios iscalitul Mihalachii Țopa am o particăa de moșie în satu Carapciu dipe soțul meu Balașa fiica răpăusatului Domitraș Jian în stilpul de mijloc adecă 20 de stânjini în curmaziș în vatra satul(ui) și dintra tota parte me am schimbat și am dat în stăpănire vecinica 40 prajini lui Ioan Leca și aceasta pol. falce care eu am schimbat, are voe stăpăni Ioan Leca de la fântâna lui Iurii Țigan în coace în câmp trecând parău Știnitco (?) păr la (le-a) ieși pol. falce.

Cum și eu Ioan Leca am dat lui pentru loc după puncturi sus arătate în stilpul lui Jian în stilpul di mijloc care eu am acel loc de moșie dipe tatel meu Grigorii Leca, și tatel meu are cumparatura cu frate seu și cu untiul (unchiul) meu Vasili Leca tij în stilpul lui Jian adecă 13 stinjini în curmaziș în vatra satul(ui) și dintra acesie 13 stânj. am dat și eu Ioan Leca domisale lui Mihalachii Țopa 40 prajin(i) și aceasta pol. falce are voe și putere stăpăni Mihalachii Țopa în veci den câmp în coce spre sat din câmp 3 prajini păr la o scursura care curge din fântâna lui Toder Sandulachii și trecând scorsura în coce la satu Carapciu pă(r) la (le-a) eși pol. falce și cu acest ne iscalim în Carapciu la 14 Iuli 1827 și poftim și pe cinstita întabula primi aceasta schimbatura noastră ca se fie întarit cu peceate înparatesc pozvolim.

† Mihalachii Țopa, schimbător. † Ioan Leca, dto schimbător.
 † Vasil Leca, untiul (unchiul lui Ioan. † Ioan Leca, ficior lui Vasile. † Toder Vihitic, rezeș martor. † Ioan Zaualeț, dto mortor.
 † Vasile Zaualeț dto, dto.

Și eu am scris cu pofta sus numiților și sunt și iscalil Teodor Lazor, Casir.

Activitatea noastră.

(Observări la „Anexa“ d-lui Chisanovici).

Pentru orientarea publicului cetitor, și nu pentru d-l Chisanovici care nu știe a păstra în discuție demnitatea cuvenită între oameni învățați, facem câteva observări la cele ce scrie abia alesul

și prea închipuitul deputat dietal (am aflat dela colegi de-ai săi, că d-sa de când e deputat îi tratează pe învățători cam de sus, vra să zică a ajuns și d-sa a fi „îngâmfat). Și suntem datori să revenim la „anexa“ aceasta pentru că d. Chisanovici combate, deși indirect „activitatea așa numitei redeșteptări a răzeșilor“.

Mai întâiu constată d-sa, că d. Cuparencu e „un om, care în viața sa n-a făcut nici un singur lucru care să-l destingă de ceilalți oameni de rând“, dar noi în scurt vom aduce dovezi amănunțite, publicând istoricul „Societății mazililor și răzeșilor bucovineni“, cât a lucrat „cel mai mare răzeș“ pe terenul cultural-național. Deocamdată vom aduce numai câteva date mai interesante din activitatea „îngâmfatului de Cuparencu“, cum zice d. Chisanovici.

Chiar de când s'a mutat d. Cuparencu dela Suceava la Cernăuți, societatea susnumită, înființată din 1900 a luat un avânt mai puternic și aduce foloase reale din ce în ce tot mai mari stării răzeșești și națiunii române în genere. De un rând de ani sprijinește societatea, pentru care muncește d. Cuparencu cu tovarășii săi, o mulțime de băieți de răzeși din satele slavizate, căroro li se înlesnește astfel cercetarea școalelor românești din Cernăuți. De trei ani cheltuiește societatea peste 200 de coroane pe lună (deci peste 2000 cor. pe an) numai cu bursele elevilor abstrăgând dela subvențiile ce se acoardă școlarilor pentru a-și cumpăra haine, recvisite etc. D-l Chisanovici însă nu știe nimic de aceste, și măcar să le știe nu ar vrea să le recunoască, căci numai d-lui se crede în stare „a presta o muncă de luminare națională“. Concedem și noi, că „trezirea națională se poate face numai prin luminarea adevărată și întărirea economică“, dar de unde știe d. Chisanovici cum porcede răzeșul la luminarea alor ai săi, dacă d-sa nici odată n-a fost nici la o ședință, nici la o adunare a răzeșilor, nici chiar n-a luat parte la „vr'un tãmbãlau într'o comună de peste Prut“. În tot cazul la așa un „tãmbãlau“ se face mai mare ispravă decât la un tãmbãlau politic unde se corup moravurile și să strică sănătatea oamenilor. Și d-l Cuparencu „cu fraze deșarte, fără rost“, cu „discursuri“ despre strămoșii mazililor și răzeșilor și despre trecutul acestora au ajuns așa de departe că, în două comune răzeșești slavizate sunt pe cale a se deschide școale particulare românești, ba chiar și într'o comună țărănească unde d. Cuparencu, cel urgisit pentru spiretul său de castă, a fost de două ori cu tovarășii săi.

Cu plăcere ar aranja „d-l Cuparencu și cu sateliții lui, în comunele rutenizate, odinioară românești, cursuri de vară în limba românească“ dacă d. Chisanovici le-ar pune la dispoziție, prin mijlocirea d-sale măcar 2000 de coroane, cât i-a mijlocit d-lui Mintencu la fondul de agitație, cum zice, pentru a candida contra lui Spenul, de fapt însă pentru a se retrage dela candidatura anunțată. Dar ce să ne facem dacă d. Chisanovici „nu poate consimți la activitatea așa numitei redeșteptări a răzeșilor“, deci nu putem avea parte de dărnicia unui bărbat care mijlocește mii întregi pentru „recuceriri naționale“.

Dacă d. Cuparencu cu toată „neputința spiretuală“, declarată de d. Chisanovici în neputința lui morală și fără a fi chiar nici „deputat în camera provincială“ a fost în stare a îndeplini asifel de fapte însemnate, atunci putem să ne așteptăm că d. Chisanovici cu mintea sa ageră, cu puterea sa spiretuală neîntrecută, cu morala sa fără orice meteahnă și în fine cu puterea ce i-o dă poziția sa de deputat va săvârși fapte de uriaș. Așteptăm în liniște să vedem faptele naționale ale d-lui Chisanovici, așteptăm mai întâiu să vedem pe alegătorii d-sale „oameni independenți în privința economică“, să-i vedem luminați „prin munca de tot serioasă“ a d-sale, și-l asigurăm pe d-sa că nu vom fi cei de pe urmă care se vor închina înaintea activității d-sale rodnice, ba nu vom pregeta nici chiar a lua îndemnuri dela faptele săvârșite pentru ca și noi să imităm măcar în măsură modestă, ceea ce va face un cogemite deputat prin „creșterea spiretului alegătorilor săi la cruceare și muncă!“ Până atunci însă trebuie să o ducem mai departe pe calea începută cum înțelegem noi, chiar contra voinței d-lui Chisanovici care vrea să ne crească și pe noi „prin aplicarea mijloacelor educative potrivite“ ale d-sale și care trebuie să fie tare probată în activitatea d-sale de educător al tinerimii dacă își promite succes când le va aplica și față de noi, care nu ne plecăm înaintea unui luptător ca d-sa.

Și de bună samă că d-sa nu va pierde atâta timp și nu va chiebtui atâția bani cât i-a trebuit d-lui Cuparencu „din cauza neputinței spiretuale“ pentru a săvârși de 10 ori mai mult decum a săvârșit acesta în 7 ani la răzeșii la cari ține cu o sinceritate de care numai d. Chisanovici să îndoiește.

Dacă va prourma mai departe cu polemica d-sale cinstită puțin ne pasă, căci în sfârșit va ajunge să se facă de răs, și, discutând „ad infinitum“ va fi absurd tot „ad infinitum“, căci vorbă prea lungă nu poate fi decât vorbă de clacă.

Un Răzeș.

„Redeșteptarea Mazililor și Răzeșilor la conștiință națională“

Reproducem dintr'o corespondență a ziarului „Românul“ partea ce se referă la mișcarea inaugurată de noi. Articolul nu e tocmai actual, însă voim să reținem încurajarea ce ne vine, prin această corespondență, din partea fraților din Transilvania, cu atâta mai mult, că aici la Bucovina, mișcarea noastră întâmpină o atenție de tot caracteristică pentru unele curente așa zise „naționale“.

Iată articolul:

Puțini dintre cetitorii „Românului“ vor ști cine și ce sunt Mazilii și Răzeșii din Bucovina. Îmi iau deci voie să dau aici câteva date informative.

După încheierea Moldovei în principat de sine stătător s'a simțit necesitatea să i-se apere hotarele cât se poate de bine împotriva dușmanilor din afară. Cu deosebire s'a simțit trebuința aceasta la hotarele ei dinspre nord, cari erau cele mai expuse atacurilor dușmane. Drept aceea voevozii români au colonizat dealungul acestor hotare pe cei mai buni și mai viteji purtători de arme din principatul Moldovei. Veacuri de-a rândul au înfruntat aceștia urgia puvoiiului dușman. Turci, Tătari, Poloni, Maghiari și toți câți își aruncaseră privirile lacome asupra țărișoarei ce se chema Moldova, avea să dea piept în primul rând cu vitejii grăniceri, și numai dacă le succedea să răsfrângă rezistența acestora, puteau străbate în interiorul țării, unde îi întâmpinau alți pui de lei. Pentru nenumăratele jertfe, ce le-au adus ei în vremurile acelea iubitei lor Moldove, au și fost răsplățiți după merit de principii țării. Li-s'au dat ranguri de boierie și moșii întinse, dintre cari însă, durere, numai pe cele dintâiu le-au păstrat.

Așa erau Mazilii și Răzeșii pe vremurile acelea de glorie ale Moldovei. Dar timpurile triste ce au urmat după incorporarea Bucovinei la Galiția i-au desbrăcat de naționalitate. În marea slavismului cutropitor și-au uitat limba strămoșilor, dar au păstrat totuș multe din obiceiurile vechi românești. Nici după ce Bucovina și-a recâștigat autonomia nu s'au prea ocupat factorii competenți cu soarta acestor Români demni de o viață mai bună. Abia în anii din urmă s'au făcut încercări ba de un timp încoace s'a pornit chiar o lucrare sistematică pentru a-i readuce în sânul națiunii române. Deși cu mijloace slabe, însă munca pornită cu însuflețire a adus și până acum roade îmbucurătoare. Astăzi cei mai mulți dintre ei, deși abia îngână un cuvânt două în limba strămoșilor,

se numesc cu mândrie Români și nu vreau să știe nimic de Ruși.

Chiar zilele trecute mi-a povestit un coleg o scenă înduieșătoare, ce s'a petrecut cu ocaziunea recensământului în casa comunală a unui sat răzășesc, Banila-moldovenească. Comisarul, un jidănaș, care din dragostea ce ni-o poartă, ar fi dorit să nu afle nici un Român în numita comună, sau în cazul cel mai rău (din punctul lui de vedere) să reducă numărul Românilor la minimul posibil, cu atât mai vârtos că și Rutenii pretindeau că Banila e comună rutenească, cu toate că se numește moldovenească. Un biet Român după ce i-a cerut comisarului să-l introducă în lista de conscripție ca român, era totuș să fie trecut în listă ca rutean, deoarece nu știa aproape nici un cuvânt românește și astfel nu putea răspunde la întrebările, ce i-le-a pus apoi comisarul în limba română. Se apuca bietul Român de tâmpile și cu lacrimi în ochi repeta mereu, că „io Român, io dai Rus', iar în timpul acesta jidantul îl tot canonea cu întrebări, până ce în fine la intervenția primarului a fost introdus totuș ca Român. Bucuria omului nostru, când a aflat că de acum și statul îl recunoaște de Român, nu se poate descrie. A alergat îndată acasă să spună soției și copiilor vestea îmbucurătoare. Și câte scene de acestea nu se vor fi întâmplat aiurea. Meritul pentru readeptarea sentimentului național la această parte a populației române îl are în prima linie societatea Mazililor și Răzeșilor, ai cărei membri nu cruță timp nici ostenală pentru atingerea scopului lor înalt și frumos.

Cea mai frumoasă și mai înălțătoare luptă din punct de vedere național cu prilejul alegerilor recente e de bună seamă aceea, ce au pornit-o Mazilii și Răzeșii pentru cucerirea alor două cercuri rusești, adică c. Vășcăuți, Stănești, Vijnița și cercul VI. În cercul V.-St.-Vijnița candidează în contra galițianului Stocki bunul Român, părintele Nico cav. de Vlad, iar în cercul VI. înflăcăratul naționalist Nicolai Mintencu, inginer și profesor în Câmpulung. În ambele aceste cercuri avem minorități considerabile, ba unii afirmă că în cel din urmă am avea chiar majoritate și chiar dacă deocamdată nu s'ar putea cuceri amândouă din mâinile străinilor, un succes însemnat însă totuș se va obține: prin lupta aceasta se va alimenta și susține vie flacăra din inimile abia readeptate la conștiința națională.

Iată ce zice „Gazeta Mazililor și Răzeșilor“ în apelul său, adresat poporului român: „Să lăsăm într'adevăr ca în oceanul cutropitor al slavismului să se înece, fără a mișca un deget măcar, comune mari românești, ca Cuciurul-mare, unde s'au constatat la

ultimul recensământ aproximativ 10.000 suflete românești, dintre cari 3200 sunt alegători, și ca Mihalcea, acest sat conștient de menirea sa națională, care a închis cu puterea școala ruteană de acolo, fiindcă i se refuzase în curs de mai mulți ani deschiderea unei școli românești, apoi Chicera, Camenca, Corcești, Sadova și de abia recâștigatele comune Broscăuții-noi, Volcineț ș. a. ?“

E interesant, că în Cuciurul-mare, astăzi comună mare românească cu o minoritate disparentă de Ruteni, la recensământul din 1900, când organele administrative favorizau în mod revoltător aspirațiile Rutenilor, nu s'au aflat decât câteva sute de Români, iar restul: aproape 10.000 erau trecuți în listele de conscripție ca Ruteni. Mihalcea și celelalte comune sus amintite prezentau la 1900 acelaș raport, pe când astăzi sunt comune aproape curat românești. Adevărate minuni a realizat în timp relativ destul de scurt munca conștientă și sistematică a câtorva oameni, însuflețiți pentru cauza românească. Și astăzi simpatiile tuturor sunt îndreptate asupra acestor frați, reveniți la sinul mamei. Lupta sfântă, ce au pornit-o în contra dușmanului cutropitor, mai curând ori mai târziu li va aduce izbânda dorită.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Onorată Căpitănie c. r.!

În vara aceasta și îndeosebi în luna Iulie 1911 au nimic grindina, ploile și apa mare, care s'a revărsat peste malurile râului . . . . ., toate holdele și a rupt mult câmp pe parcela

Nr.	Hectare păpușoi în preț de . . . cor. . b.
”	grâu ” ” ” . . . . . ” . ”
”	săcară ” ” ” . . . . . ” . ”
”	orz ” ” ” . . . . . ” . ”
”	ovăs ” ” ” . . . . . ” . ”
”	cortofi ” ” ” . . . . . ” . ”
”	cânipă ” ” ” . . . . . ” . ”
”	în ” ” ” . . . . . ” . ”
”	trifoi ” ” ” . . . . . ” . ”
”	fân ” ” ” . . . . . ” . ”
”	earbă ” ” ” . . . . . ” . ”
”	arătură, fânaț a luat apa
pagubă în sumă de . . . Hectare în preț total de . . cor. b.	

Onorata Căpitanie c. r. binevoiască a trimite pe un funcționar la fața locului spre constatarea pagubelor induse pentru a plăti toate pagubele subsemnatului și a șterge în registru și în carte birul inclusive toate adausele pro 1911 și 1912.

....., în 13 Iulie 1911.

Cei păgubiți să se folosească de formularul acesta pentru a arăta stăpânirii pagubele ce li-a cauzat apa. Un exemplar să se trimită la căpitanie și un altul la fel la Comitetul țării din Cernăuți.

Economie.

Constituirea Centralei pentru vânzarea vitelor în Cernăuți.

În unul din numerii trecuți ai gazetei noastre am anunțat că în scurt timp să va înființa o Centrală pentru vânzarea vitelor în Bucovina. Centrala aceasta s-a și înființat Vineri în 30 Iunie st. n. Adunarea de constituire s'a ținut în birurile Consiliului Cultural al Țării. Au luat parte reprezentanții celor trei Centrale ale băncilor sătești (română, ruteană, germană), apoi reprezentanții proprietății mari, delegații Guvernului și al Comitetului țării. Din partea Ministeriului de agricultură au fost de față d. consilier superior de administrație Dr. Kadich și d. consulent Schwarz, conducătorul Centralei pentru vânzarea vitelor din Viena.

Centrala aceasta s'a înființat ca societate pe acții cu garanță mărginită. — Au subscris acții cele trei Centrale ale însoțirilor economice. apoi mai mulți mari proprietari din Bucovina.

Aceasta Centrală are de scop a informa mai întâiu de toate pe agricultorii din Bucovina despre prețurile de vite de pe piețele și târgurile mari ale împărăției noastre și ale străinătății. Ea va mijloci cumpărarea și îngrășarea vitelor. Va înființa, unde cere trebuința, însoțiri pentru vânzarea vitelor și va înființa chiar stațiuni și grajdiuri pentru îngrășarea vitelor.

S-a așteptat mult la noi în Bucovina ca să se pună odată în picior o instituție care să iaie în mână organizarea țăranimii pentru asigurarea de prețuri mai bune la vânzarea vitelor și pentru delăturarea gheșeftarilor, cari se îmbogățesc pe spatele țaranului nostru.

În sfârșit s-a înființat aceasta instituție, dar cu părere de rău trebuie să constatăm că pentru conducerea acestei Centrale de mare însemnătate pentru poporul nostru, domnii la masa verde

în ședință, au aflat de bine a destina pe o persoană străină de neamul nostru, o persoană care nu cunoaște nici limbile țării, nici împrejurările sub cari trăiesc popoarele în Bucovina. Nu înțelegem cum domnii delegați ai institutelor românești cari au participat la ședința de constituire au putut admite ca să se numească de conducător al nou-înființatei Centrale un tânăr străin necunosător al împrejurărilor noastre. Nu putem înțelege cum s'a putut admite ca acestui tânăr să i se ofere chiar un salariu de aproape 700 cor. pe lună, fără să fie dată garanța că el, ca unul care nu cunoaște limba poporului nostru și nici țara noastră să poată conduce afacerile spre mulțămirea poporului și spre înflorirea instituției. Ce e mai bătător la ochi este împrejurarea, că acest post s'a ocupat fără concurs, așadară fără ca să li se deie bărbaților și tinerilor noștri din țară ocazia de-a putea competi la acest post. Aceasta este o bagatelizare neexplicabilă și trebuie să protestăm contra acestei proceduri. Doar s'ar afla și la noi un bărbat care ar fi în stare a conduce așa un institut și nu trebuie să alergăm tot la vest.

Avis deputaților români.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Știri mărunte.

Adunarea credincioșilor români. Luni în 17 curent s-au adunat Românii din toate unghiurile Bucovinei la Cernăuți în sala societății filarmonice pentru a cere despărțirea Rutenilor nemulțămiiți într'o dieceză separată. Era o grandioasă adunare în care se întruniseră la vr'o 10 mii de credincioși. Dorința Românilor s'a trimis într'un memorandum către M. S. Împăratul. Vom reveni.

Plângere. Am primit din Carapciu pe Ceremuș o plângere întemeiată contra parohului de acolo Baloșescul, că nu voiește să liturgisească răzeșilor de acolo în limba română, deși aceasta li s-a încuviințat din partea consistorului pe o petiție prevăzută cu 200 de iscălituri. Atragem atenția Venerabilului Consistor la purtarea numelui paroh și, dacă nu se vor îndrepta lucrurile, vom tipări plângerea răzeșilor pe de-a întregul.

Numire. D-l George cav. de Costriș, sergent-major la reg. 41, a fost numit sergent major districtual în Stryj.

Cabinetul de lectură „Progresul“ din Igești invită pe membrii săi la adunarea generală din 23 c. la oarele 4 p. m. în localul însoțirii.

Caz de moarte. În 6 c. a răpăusat d-na Iulia Tomoiaga, născ. Isopescul, soția d-lui prof. Laurentie Tomoiaga din Suceava, și fiica d-lui prof. î. r. Samuil Isopescul.

Adunarea generală extraordinară a „Societății Maz. și Răzeșilor buc.” în Igești. — Adunarea din Igești a avut loc în 2 c. Din partea societății au participat Dr. Cuparencu și Ioan de Popescul. Societatea acad. „Junimea” a fost reprezentată prin d. Emil Goraș. Reprezentanții societății au dat un raport detaliat despre activitatea societății în ultimii ani, au îndemnat pe mazilii și răzeșii, să-și deie copiii talentați la școli secundare, să îmbrățișeze meseria, să între toți în societate și să aboneze gazeta care reprezintă interesele lor. Abonaților gazetei li s'a distribuit gratuit „Apelul către Răzeșii din satele înstrăinate”.

D-l paroh Cocinschi a mulțămii călduros d-lor Cuparencu și Popescul pentru osteneala lor și pentru îndemnurile adresate răzeșilor din Igești cari luptă greu cu nevoile vieții, și i-a rugat să sprijinească copiii sărmani ai Igeștenilor cari cercetează școlile din Cernăuți.

Adunarea care a avut un succes deplin, a decurs în perfectă ordine, mulțămii d-lui gerent comunal Koch și simfului de ordine al Igeștenilor. — Mulțămii d-lor Iosif Cocinschi, Leon Zavațchi și onor. învățătorimi pentru frumoasa primire ce au făcut reprezentanților societății din Cernăuți.

Mulțămii publică. Pe lista Nr. 37 încredințată P. C. S. d-lui arhimandrit Teofil Patraș a contribuit: Conventul s. mănăstiri Putna 50 cor.

Pe lista Nr. 16 încredințată d-lui Leon cav. de Onciul, propr. în Cucurmic, au contribuit: Leon cav. de Onciul 5 cor.; M. Ch., Trofim cav. de Srișca, G. Z., Emilian Gribovschi, Aristia Onciul și D. Poclitar câte 1 cor. La un loc 11 cor.

Pe lista Nr. 6 încredințată d-lui Ioan cav. de Goian, mare proprietar și șef de poștă în Jadova, au contribuit: Ioan cav. de Goian 10 cor și Teodor Șcraba, paroh, 2 cor.

Aviz răzeșilor! Răzeșii cari au lipsă de sfaturi în chestii școlare, să se adreseze în vacanțe d-lui Dr. Cuparencu la Căbești sau d-lui prof. A. Viterico, Cernăuți, strada Metzgerg. 8.